

Łódź 14 maja 2023 r.

Dr hab. Małgorzata Dobrzyniecka -Kojder, prof. uczelni
Akademia Sztuk Pięknych im. Wł. Strzemińskiego w Łodzi

Recenzja rozprawy habilitacyjnej przygotowana w związku z postępowaniem w sprawie nadania dr Janowi Bosakowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieła sztuki, przeprowadzanym przez Radę ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie

Przedstawienie informacji o obowiązujących przepisach prawa na dzień wszczęcia ocenianego postępowania habilitacyjnego.

Na podstawie art.178 pkt 1 i art.221 ust5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce(tekst jednolity) Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zmianami), §38-39 i §41 Statutu Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie(uchwała Senatu nr 51/2-19z dnia 13 czerwca 2019 r. ze zm.)oraz § 7 i §8 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie (przyjętego uchwałą Senatu nr7/2023z dnia 23 lutego 2022r.), Postanowienia Rady ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie uwzględniającego pismo Rady Doskonałości Naukowej nr DRKN.Z8.400.46.2022 z dnia 13 lutego 2023 r w sprawie wskazania kandydatów na członków Komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr Janowi Bosakowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieła sztuki.

Przedstawienie podstawowych danych o kandydacie:

Dr Jan Bosak ur. 27 01 1970 r., odbył studia na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie w latach 1990-1995.

W 1995 r. otrzymał dyplom z wyróżnieniem w pracowni miedziorytu prof. Stanisława Wejmana.

W roku 2001 ukończył Studium Pedagogiczne na Wydziale Pedagogicznym Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu.

W 1993r. otrzymał nagrodę im. D'Ann i Gusa Mazzocca za najlepsze dzieło z zakresu grafiki warsztatowej wybrane spośród prac studentów III i IV roku Wydziału Grafiki ASP w Krakowie, a w 1994 r. stypendium Ministra Kultury i Sztuki.

Data uzyskania stopnia doktora oraz nazwa jednostki organizacyjnej, w której był ten stopień nadany

Doktorat uzyskał na Wydziale Grafiki ASP w Krakowie w roku 2011.

Nie ma informacji o tym, że kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Przebieg pracy naukowo-zawodowej (miejsce pracy, zajmowane stanowiska);

W latach 2003-2016 zatrudniony (od 2008 na cały etat) jako asystent na Wydziale Architektury i Sztuk Pięknych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego na kierunku malarstwo; a od roku 2011 jako adiunkt w pracowni malarstwa prof. Stanisława Batrucha, prof. Jacka Dłużewskiego oraz w pracowni rysunku prof. Jana Tutaja.

Od roku 2017 i obecnie adiunkt w Laboratorium Inżynierii Wzornictwa Przemysłowego na Wydziale Mechanicznym Politechniki Krakowskiej.

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych i popularyzujących naukę kandydata do stopnia doktora habilitowanego.

Dr Jan Bosak nie przebył typowej dla nauczyciela akademickiego ścieżki kariery. Po studiach rozpoczął pracę w Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Winiarach pod Krakowem, następnie w Gimnazjum im. ks. Jana Twardowskiego w Białym Kościele oraz w Młodzieżowym Domu Kultury przy ul. Grunwaldzkiej w Krakowie. Pracował też jako instruktor w Otwartej Pracowni Graficznej w Nowohuckim Centrum Kultury w Krakowie, wreszcie rozpoczął pracę w wyżej wymienionych uczelniach.

W ciągu całego okresu pracy aktywnie uczestniczył w życiu placówek w których był zatrudniony, organizując wystawy, warsztaty i plenery. Brał udział w pracach Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia oraz był jurorem podczas sesji kół naukowych, odpowiadał też za praktyki studenckie.

Popularyzował sztukę opiekując się jako kurator trzema galeriami o różnym zasięgu: Galerią WM – prezentującą prace artystów polskich i zagranicznych, Galerią Przewiązka, w której prezentowane są prace studentów i prace dyplomowe świeżo upieczonych absolwentów oraz Galerią IWP-art., działającymi na Wydziale Mechanicznym Politechniki Krakowskiej. Promował dwie prace dyplomowe i był recenzentem czterdziestu.

Za swoją działalność został uhonorowany nagrodą Rektora Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego; Nagrodą Rektora Politechniki Krakowskiej; Nagrodą Dziekana Wydziału Mechanicznego Politechniki Krakowskiej.

Informacja o wystawach w ramach których kandydat publikował swoje prace artystyczne.

Od ukończenia studiów w roku 1995 kandydat wziął udział w 33 wystawach w tym w 21 po uzyskaniu stopnia doktora.

W większości są to wystawy o charakterze lokalnym lub ogólnopolskim. Odnajduję też informacje o udziale w 2 wystawach o zasięgu międzynarodowym. W przedstawionej dokumentacji brak informacji, które z wymienionych wystaw są pokazami indywidualnymi.

Kandydat wskazuje w autoreferacie szczególnie ważną dla niego wystawę, która odbyła się w krakowskim Pałacu Sztuki w roku 1999. Wystawa ta była dla Niego pewnego rodzaju rozliczeniem się z początkowym okresem twórczości, a jednocześnie motorem do poszukiwań nowych środków wypowiedzi.

Sądzę też, że z powodu pracy nad rozprawą habilitacyjną ważnymi dla dr Bosaka były wystawy w Centrum Sztuki Współczesnej w Krakowie Solvay (2021) oraz w Nowohuckim Centrum Kultury (2022).

Tytuł osiągnięcia naukowego stanowiącego podstawę ubiegania się w aktualnym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego;

Ciało - lustro emocji. Cykl aktów kobiecych zrealizowany w latach 2018-2021.

Dzieło składa się z prac w liczbie 212. Siedemdziesiąt z nich to wersje podstawowe, pozostałe stanowią ich rozwinięcia formalne. Kolekcja zrealizowana została w technice mieszanej — druk wypukły, szablon, monotypia na formatach 60cm×90cm i prezentowana była na wystawach w Krakowie: m.in. W Centrum Sztuki Współczesnej Solvay (2021) oraz w Nowohuckim Centrum Kultury (2022).

Ocena wskazanego przez kandydata osiągnięcia naukowego, w tym, czy stanowi ono znaczący wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

W swojej ocenie najpierw skupię się na przedstawionej przez Kandydata dokumentacji oraz autoreferacie. Plastyczna strona przygotowania i podania dokumentacji fotograficznej (portfolio i dzieło habilitacyjne) w moim odczuciu nie budzi zastrzeżeń. Jednak formalnie widzę braki w opisach poszczególnych prac.

W dokumentach nie uwzględniono informacji istotnych w kontekście analizy rozwoju i przebiegu procesu powstawania dzieł i tak: w księdze zatytułowanej „Portfolio 2011-2022” pod reprodukcjami prac widnieje jedynie opis dzieł w postaci tytułu, techniki, rozmiarów.

Brak wskazania daty powstania poszczególnych prac, dat i miejsc ich prezentacji oraz brak dokumentacji fotograficznej publicznej prezentacji prac.

W księdze zawierającej dzieło habilitacyjne pt. Jan Bosak „Ciało—lustro emocji. Cykl aktów kobiecych zrealizowany w latach 2018- 2021”, zawierającej opis i reprodukcje dzieła habilitacyjnego, brak wskazania techniki, rozmiarów prac oraz daty powstania poszczególnych dzieł i miejsca ich publicznej prezentacji. Pod reprodukcjami widnieją jedynie tytuły. Wprawdzie w pierwszym akapicie opisu zawarto ogólną informację o technice rozmiarze prac, przedziale czasowym ich powstania oraz miejscach ich prezentacji, ale podpisy poszczególnych prac, moim zdaniem, powinny zawierać datę ich powstania.

Dla mnie jako recenzentki ale też widza, brak tych istotnych informacji powoduje pewien dyskomfort w ich odbiorze.

W przekazanych materiałach nie znalazłam dokumentacji publicznej prezentacji prac stanowiących dzieło habilitacyjne.

Jednak uznam te braki za mankament nie wpływający na wartość artystyczną samego dzieła.

Sam autoreferat choć niezbyt obszerny, napisany jest z dużą swobodą językową i szczerością. Sposób opisanie wątków autobiograficznych, potraktowanych z dystansem do

siebie, stanowi dobry materiał do zrozumienia temperamentu plastycznego habilitanta. Daje też dobry obraz ewolucji artystycznej jakiej uległo Jego podejście do sztuki i wypowiedzi plastycznej w trakcie kolejnych etapów drogi twórczej. W części dotyczącej cyklu grafik stanowiących dzieło doktorskie, autor wykorzystał recenzję prof. Jana Bujnowskiego. Sądzę, że recenzja zawiera trafną – zgodną z intencjami autora interpretację poszczególnych prac. Tekst podąża za przeplatającymi go ilustracjami co powoduje, że czyta się go z łatwością.

Autoreferat pokazuje twórcę, którego mozolna podróż poprzez doświadczenia warsztatu rzemieślniczego do aktywności czysto artystycznej zaowocowała postawą artysty będącego w ciągłym procesie doświadczeń i poszukiwań warsztatowych oraz formalnych, poszukującego coraz to nowego języka wypowiedzi.

Ocena przedstawionego dzieła habilitacyjnego.

Opis dzieła habilitacyjnego jest krótki, lakoniczny, ogranicza się głównie do opisu stosowanej techniki i kompozycji prac. Brakuje mi szerszego nakreślenia koncepcji i idei, które przyświecały artyście w trakcie pracy nad poszczególnymi obrazami. Przedstawiona kolekcja zestawów prac, składających się z kilku wersji - efektów „zabawy” z matrycami - prosi się o wnikliwszy opis wniosków jakie artysta wyciągnął z poszczególnych etapów pracy i tych doświadczeń, co byłoby bardzo interesujące dla mnie jako recenzentki.

Przyglądając się kolekcji obrazów stanowiących dzieło habilitacyjne przychodzi mi na myśl zwrot „less is more” użyte w przez architekta Ludwiga Mies’a van der Rohe, używane też powszechnie w odniesieniu do sztuk plastycznych. W tym przypadku pokuszę się o użycie tego zwrotu w kontekście objętości prezentowanej kolekcji. Habilitant bez kompleksów ujawnia cały arsenał eksperymentów jakie wykonał w trakcie realizacji tego ogromnego cyklu składającego się z zestawów zamkniętych tytułami podstawowej wersji (*jak określa autor*) i wariacji na ich temat.

Odnoszę wrażenie, że z korzyścią dla całości byłoby okrojenie prezentowanego zestawu do prac najwyraźniej ilustrujących ideę przyświecającą artyście w pracy nad kolekcją.

Wiele z obrazów, które autor określa jako rozwinięcia formalne podstawowych wersji, powinno być wyraźnie wyróżnione jako uzupełnienie opisu koncepcji plastycznej. Przyznam też, że w wielu przypadkach moje oko zatrzymywało się nie na podstawowej pracy, a na którejś z jej kilku wersji. W związku z tym nie będę analizowała wszystkich utworów.

Technika zastosowana przez autora daje wizualne efekty przypominające obraz malarski. Jako malarka instynktownie zwracałam uwagę na elementy, które według mojej wrażliwości stanowią o ponadczasowej wartości dzieła: emanacja interesującymi zestawieniami środków plastycznych; tajemniczością, która w każdym kolejnym oglądzie pozwala odkryć widzowi coraz to nowe oblicza obrazu zarówno plastyczne jak i ideologiczne; prawdziwość kryjąca się za zestawieniami kolorystycznymi plam światła i cienia, pozwalającymi odbierać obraz jako wiarygodny – mający odniesienia w realnym świecie nawet kiedy mamy do czynienia z przedstawieniami abstrakcyjnymi. Tymi też

kryteriami kierowałam się w swojej ocenie.

Bosak eksploruje temat ciała, które jest nośnikiem i wyrazicielem uczuć, nastrojów i stanów ducha. Pokazuje, że ciało jest piękne, złożone i jest lustrem duszy, a każdy gest i ruch mają swoje znaczenie. Jego prace są pełne dynamiki, ekspresji i koloru. Inspirowane naturą, czasem kojarzą się z przedstawieniami historycznymi lub mitologicznymi. Wykorzystana przez Niego technika monotypii jest techniką trudną, wymagającą długotrwałych prób. Nie ma tu miejsca na poprawki ani powtórzenia. To spontaniczny i intuicyjny proces, który wymaga od artysty pełnego zaangażowania i odwagi.

W historii sztuki odnotowujemy stosowanie tej techniki przez Edgara Degas'a, Paula Gauguin'a czy Pablo Picasso, którzy wykorzystywali monotypię jako sposób na eksperymentowanie z formą i kolorem. Technika pojawiła się w Polsce pod koniec XIX wieku i była stosowana przez wielu artystów takich jak Władysław Skoczylas, Maria Jarema, Jerzy Tchorzewski, Andrzej Wróblewski, Zdzisław Beksiński, Henryk Płóciennik. Jednak w najnowszej sztuce polskiej nie możemy znaleźć wielu uznanych artystów, którzy posługują się monotypią.

Dlatego warto podkreślić, że dr Jan Bosak po dosyć długim okresie eksplorowania typowych technik graficznych, z powodzeniem sięga do tej metody dającej duże możliwości twórcze i doświadczalne. Metody pozwalającej na swobodę artystyczną i spontaniczność, a także na dialog z przypadkiem i nieprzewidywalnością. Eksperymentuje z kolorami, kształtami i fakturami, aby stworzyć wyraziste i sugestywne obrazy. Łącząc i mieszając techniki i różne materiały, otrzymuje możliwość epatowania formą, kolorem i światłocieniem oraz wyrażenia indywidualności i emocji.

Wydaje się, że Autor nie stara się w pełni kontrolować procesu twórczego, lecz poddaje się mu, obserwuje, a następnie akceptuje wybrane efekty swojej pracy. Dzięki temu jego monotypie są niepowtarzalne i oryginalne, a „przypadek” jest w tych pracach ważnym elementem procesu twórczego, który buduje obraz, pozwalając na odkrywanie nowych form i znaczeń.

Odnosząc się do całości kolekcji, w moim odczuciu, w wielu pracach można zauważyć pewne reminiscencje twórczości Serga Poliakoff'a. Wrażenie to wywołuje przede wszystkim sposób budowania plam poprzez nakładanie na siebie „niedobitych” matryc. W nich autor tak jak Poliakoff używa koloru i formy jako środków wyrazu, nie starając się naśladować rzeczywistości. Eksperymentuje z różnymi materiałami i technikami, aby uzyskać ciekawe efekty wizualne niosące skojarzenie z metodą frotażu stosowaną w malarstwie. Jako przykłady podam tytuły prac, które zrobiły na mnie szczególne wrażenie- *Akt dotyczący nieba II; Akt dotyczący nieba; Akt zapomniany (wersje ze str 121); Akt zapomniany II.*

W wielu pracach skomplikowane pozy i układy oraz budowanie niektórych poprzez „ciosanie” konturu postaci dają wrażenie echa twórczości Egona Schiele, austriackiego malarza ekspresjonistycznego, który również malował nagie postaci w skrajnych pozach i

MSA

wywołujących silne emocje. Te reminiscencje świadczą o autentycznym zaangażowaniu Bosaka, „przetrawianiu” tego co zastał w sztuce i poszukiwaniach własnej drogi. Większość Jego obrazów emanuje ekspresją środków wyrazów, dynamiką kompozycji. Są pełne napięcia i dramatyzmu. Można je porównać do obrazów ekspresjonistycznych, które również charakteryzowały się działaniem mocnych oddziaływaniem i subiektywnym spojrzeniem na świat dzięki użyciu intensywnych barw, kontrastów i deformacjom formy. Lecz wśród obrazów Bosaka możemy też znaleźć utwory pełne liryki, tajemnicy i wypowiedziane „szepem”, pełne poetyckich niedomówień, spokoju i harmonii pozwalającej odbiorcy na interpretację.

Wśród nich z przyjemnością znalazłam *Akt z lustrem* (str. 11); *Akt potrójny* (str. 19); *Akt piramidalny* (str 37); *Akt leżący III* (str 49– wersja pomarańczowa); *Akt podwójny leżący*; *Akt odwrócony IV* (str 63- wersja w górnym rogu księgi); *Akt śniący* (str 71- wersja różowo niebieska); *Akt spadający* (obie wersje); *Akt podwójny stojący II* (wszystkie wersje); *Akt zapomniany* (str 121); *Akt znikający IV* (wszystkie wersje).

Pokuszę się raz jeszcze o użycie zwrotu „mniej znaczy więcej” ale tym razem w odniesieniu do formy obrazów i w pozytywnym tego określenia znaczeniu. Oczywiście nie mam tu na myśli minimalizmu w znaczeniu definicji tego słowa.

Ograniczenie środków dostrzegam w wielu przypadkach, w których używa skromnej palety barwnej, uproszczone, syntetyczne sylwetki postaci wpisuje w tło pozbawione przedstawiających cech, ograniczając lub wręcz pozbawiając je kontekstu sytuacyjnego, a emocje podkreśla kolorem lub układem kompozycyjnym.

Podsumowując moją ocenę stwierdzam, że dr Jan Bosak przedstawił interesującą kolekcję prac, która powstała w wyniku wieloletnich, konsekwentnie prowadzonych badań nad możliwościami warsztatu artystycznego, którym się posługuje. W tych poszukiwaniach jest autentyczny, a kolekcję prac cechuje szczerść wypowiedzi artystycznej, co dostrzegam zarówno w dziele habilitacyjnym jak i przedstawionym w portfolio. Mimo mankamentów w przygotowaniu rozprawy, które wymieniłam w pierwszej części recenzji, dzieło wskazane do oceny oceniam pozytywnie.

Konkluzja:

Działając na podstawie art.178 pkt 1 i art.221 ust5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce(tekst jednolity) Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zmianami), §38-39 i §41 Statutu Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie(uchwała Senatu nr 51/2-19z dnia 13 czerwca 2019 r. ze zm.)oraz § 7 i §8 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Akademii Sztuk Pięknych im Jana Matejki w Krakowie (przyjętego uchwałą Senatu nr7/2023z dnia 23 lutego 2022r.), stwierdzam, że dr Jan Bosak wnosi autorski wkład w rozwój dziedziny sztuki i tym samym spełnia podstawowe kryteria wymagane do nadania Mu stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dr hab. Małgorzata Dobrzyniecka -Kojder, prof. uczelni